

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Qvartum

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput I. Augustinus (a) De fide pactionis & consensus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74533](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74533)

& in pastoralis, alleg. 32. Diana pluribus relatis, 7. p. tract. 1. resol. 23. Idem dicendum est, quoties contractui præscribitur forma præcisã, sub qua celebratus valeat, & aliter non sustineatur: tunc si forma non seruetur, omnino nullus est, etiam attento jure naturali. Primò quia aliter datus consensus nullus est, secundum leges, quæ illum nullum absolutè reddunt. Deinde quia contrahentes cogitarunt de tali contractu celebrando, & non de alio negotio; quare si non valet ut talis contractus, non potest sustineri ut simplex conventio, ut pro expositione legis 1. §. si quis 2. ff. de verb. obl. docuerunt tres magistri Primarii nostri, Valentia lib. 2. Illustr. tract. 3. cap. 4. à princip. D. Ramos in l. juris gentium, §. sed cum nulla, ff. de pactis, D. Retes in tract. de obligatione naturali, inspect. 2. num. 21. Nec obstat, Ecclesiam non posse mutare quæ sunt juris naturalis, præcipuè sacramenta, ut supra probavi pro ratione dubitandi. Quæ difficultas aded gravis est, ut plures PP. in Concil. Trident. putaverint, Ecclesiam non posse irritare matrimonia clandestinè recepta, ut refert Spondanus in continuat. Baronii, anno 1563. num. 39. Sed dicendum est, sine ulla mutatione juris naturalis potuisse Ecclesiam irritare matrimonium clandestinum, reddendo inhabiles personas, quæ ipsius jurisdictioni subsunt: & licet mutare non possit materiam sacramentorum, reddendo nullam, vel illegitimam, quæ à principio fuerat legitima; potest tamen hoc facere in contractibus, qui magna ex parte pendent ab actionibus moralibus, quas Ecclesia in suis subditis impedire potest. Unde cum matrimonium incipiat à contractu, potuit Ecclesia ejus materiam mutare, & per consequens impedire sacramentum. Nec substantialia sacramenti mutata fuerunt, veluti materia & forma, & minister, quod Ecclesia facere non posset, & ideoque ea multò minus fecit: sed quia con-

trahentium consensus in contractu, qui ad rationem sacramenti elevandus est, potestati Ecclesie subditur, ut Principi sæculari, subijcitur in contractu merè sæculari, aliter præstitum consensum nullum declaravit: quo fulero subducto, & deficiente consensu, qui est matrimonii radix in esse contractus, deficit & contractus, & per consequens sacramentum. Deinde ut lex civilis quasdam personas inhabiles reddit ad contrahendum ex justa causa, quam prævidet, et si non sit merè naturalis: sic lex Ecclesiastica potuit inhabiles ad contrahendum reddere eos, qui nolunt matrimonium contrahere coram parochia & testibus: sic Sanchez ubi proxime, noster Basilii, parum in effectu discrepans, licet dissentire voluerit, lib. 5. de matrim. cap. 4. alii, quos sedulo refert Barbosa de officio parochi, cap. 21. & de potestate Episcopi 2. part. alleg. 32. Diana part. 7. tract. 1. resol. 23. & sequent. Dartis in 30. quest. 5. Nec obstat augmentum dubitandi rationis deductum ex dicta lege non dubium, C. de legibus, pro cuius solutione discrimen est constituendum inter eum casum in quo lex tantum aliquid prohibet pœnã statuta, & inter eum, in quo irritat actum in contrarium gestum. Primo casu actus de facto celebratus subsistit, in l. 1. C. de secundis nupt. secundo verò casu ipso jure nullus est, ut in l. 4. l. 6. C. de incestis nuptis, l. unie. Cod. si qua unquam præditus, l. unie. C. de inter d. matrim. l. eum qui 18. Cod. ad l. ful. de adult. docent Arnoldus Vinius lib. 1. select. cap. 1. Hunnius ad Treutl. volum. 1. disp. 6. q. 54. & disp. 11. quest. 28. Caldeira lib. 2. de error. cap. 1. Unde licet matrimonium clandestinum prohibitum esset in præfenti textu, & aliis supra citatis, tamen eum pœna tantum apposta esset, non verò clausula irritans adjecta, ideo matrimonium de facto celebratum valebat, usque dum per Concil. Trident. irritum declaratum fuit.

TITULUS IV.

De sponsa duorum, & sponso duarum.

CAPUT I.

Augustinus (a) De fide pactiois & consensus.

DUOBUS modis dicitur fides pactiois, & consensus: si aliquis alicui mulieri fidem fecerit pactiois, non debet aliam ducere; si aliam duxerit, pœnitentiam debet agere de fide mentita: maneat tamen cum illa, quam (b) duxit; non enim rescindi debet tantum sacramentum. Si autem fecerit fidem consensus, non licet aliam ducere: si autem duxerit, dimittit ipsam, & adhærebit uxori priori. Est autem fides pactiois, quando aliquis (c) promittit alicui fidem, quod eam ducet, si permisit ei rem secum habere, vel etiam pro consensu: fides autem consensus est, quando etiam non stringat (d) manum, corde tamen & ore consentit ducere, & mutuò se concedunt unus alii, & mutuò se suscipiunt.

NOTÆ.

NOTÆ.

1. (a) **A**ugustinus.] Ita etiam legitur in 1. collect. sub hoc titul. cap. 1. & in cap. fin. 27. q. 3. Sed inter opera Magni Doctoris Augustini non reperiri verba hæc, jam notarunt Cujac. & Ant. Augustinus in presenti: quare vel sunt alterius Augustini, vel ipsius Doctoris, sed in opere nondum excuso.
2. (b) **Quam duxit.**] Quia sponsalia de futuro solvuntur per matrimonium de presenti, ut exposui supra in cap. de spons.
- (c) **Promittit.**] De futuro videlicet, ut probavi in cap. de spons.
3. (d) **Stringat manum.**] Non solum apud Hebræos, verum etiam apud Gentiles manus dexteræ conferebant, qui matrimonio jungebantur, ut liquet ex cap. 7. Tobia, & ex Xenophonte lib. 3. rer. Græcæ. Unde Claudianus in epitalamio Palladii & Sirena:
- Tu dextram complexa viri, dextramque puella
Tradis, & his ultero sancis connubia dictis:
Vivite concordæ, & nostrum discite munus.
- Tertul. lib. de veland. Virginitatibus, ibi: Si autem ad desponsationem velantur, quia & corpore, & spiritu masculo mixta sunt per osculū & dexteræ, per que primum resignant pudorem spirituum. Vete-

res enim, ut inquit Suidas, in pactis conventis oscula præbere, & dexteræ porrigere solebant, quia hoc, ut ait Tertul. in lib. de præscript. signum est concordæ & fidei: unde Aristophanes agebat: *Oscula me, & porrige dextram.* Hinc illud Ciceronis lib. 7. epist. ad Atticum, ibi: *Vbi sunt ille densæ dextera?* Donatius ad illud Terentii in Andria, ibi: *Hanc in manu dat;* scribit legitimas nuptias per manus conjunctionem confirmari. Inde apud Romanos matrimonium celebratur per conventionem in manum, ut probavi supra in cap. 2. de sponsalibus. Veteres enim, vel in amicitia concilianda, vel in fœdere incundo, vel in adstringenda fide dexteræ jungere solebant, ut ex Eustachio, Aristophane, & aliis probat Dionis Salvagnius ad Ovidium in Ibin, vers. 527. rationem assignarunt Servius ad lib. 2. Æneid. his verbis: *fungere dexteræ majorum salutationem fuisse.* Cujus causam asserit Varro, Callimachum sequutus, asserens: *Omniem eorum honorem dextra constituisse virtute;* Quamobrem hac se venerabantur corporis parte. Plinius lib. 11. histor. cap. 14. Inest, inquit, & albis partibus quadam religio, sicut dextra oculis, aver-sa appetitur, in fide porrigitur. Latè illustrarunt Philipp. Camer. hor. success. cent. 2. c. 46. Mendoza in Viridario lib. 8. Saturn. cap. 3. & nos aliqua diximus in cap. final. de jur. calum.

CAPUT II.

Ex (a) Burch. lib. XIX.

Accepisti illam uxorem, quam alter sibi desponsatam habuerat, dimitte illam, quia nunquam potest tibi fieri legitima: & XL. dies in pane & aqua, quod (b) carenam vocant, cum VII. sequentibus annis pœniteas.

NOTÆ.

1. (a) **B**urchardo lib. 19.] Titul. de fornicatione, But habetur in 1. collect. sub hoc titul. cap. 9. Sed rectius ex Pœnitentiali Romano, titulo de fornicatione, ubi reperitur textus hic, & à quo transcriptus illum Burchardus. De autoritate ipsius Pœnitentialis, plura congessit Saulay in Panopl. sacerdot. cap. 1. lib. 7. in appendice, §. 32. De Decreto Burchardi nonnulla adduxi in apparatu ad hæc commentaria.
2. (b) **Carenam.**] Lepida est hujus vocis interpretatio Glossæ in presenti, quæ quam sequitur Oldendorpius. Vulgare, inquit, est Itolorum, aliàs Longobardorum: & dicitur Carena, à carentia hominum, vel etiam cibariorum; nam in illis 40. diebus includuntur in aliquo loco secreto juxta Ecclesiam, ubi non habent consortium hominum. Contius carenam sic dictam putavit, quasi caninam, quod pane & aqua vescerentur, non ut ceteri homines, aliis cibis. Filefacus de Quadrage. cap. 4. corruptam vocem esse existimat, ita ut quadragesima derivata sit, à qua formatæ sunt voces, populo ita balbutiente, *Carentena, Carena, & Carina;* olim enim propter graviora crimina ceperunt laicis injungi solennes pœnitentiæ, cap. penult. & ultimo, §. 50. distinct. cap. fin. 26. q. 6. dicemus latè in cap. 1. de pœnit. & illi quibus injungebatur pœnitentia per 40. dies, jejuna in pane & aqua tenebantur, & hæc pœ-

nitentia dicebatur *Carena*: quo modo accipitur passim in Pœnitent. Romano, & in can. 17. & 19. Concilii Salegust. apud Ivonem p. 15. Decreti, cap. 183. & 185. & in cap. accusasti, de accusat. apud Alexandrum II. in epistol. ad Clerum Vulturmiensem, relatum ab Ivone p. 10. Decreti. c. 16. apud Cæsarium lib. 4. cap. 37. Miles quidam Bon-nensis, Henricus nomine, tempore quodam quadragesimali carenam fecit apud nos. Et lib. 5. cap. 42. meminit quorundam qui peregrinati sunt in Sanctum Remigium, & de uno illorum ita ait: *Cum alter quidam miles, Gundolphus nomine, vir nobilis, de villa Effelingen oriundus, suscepta carena, tempore Capituli Generalis Cistercium: ire proponeret.* Etiam dicitur bannitum jejunium, ut notarunt Severinus Binius in not. ad Concil. Salegust. Zerda in advers. cap. 44. num. 8. Ant. August. in not. ad pœnitent. Roman. tit. 1. cap. 34. Acuna in cap. qui vero. §. 50. distinct. Saulay in panopl. sacerdot. lib. 7. p. 1. §. 32. Julius Lavourus de Jubileo. p. 2. cap. 10. num. 37. Theoph. tom. 10. in Rosa meridiana, pag. 475. à Theutonicis vocem hanc cepisse docetur in Pœnitent. Roman. tit. 2. de homicidio, cap. 34. ubi ita legitur: *Ita faciendum est tibi, ut pro psalmista 40. dies in pane & aqua, quod Theutonico carena vocatur, cum septem sequentibus annis pœniteas.* Et ita carena in presenti propriè accipitur pro jejunio 40. dierum.